MINISTERSTVO KULTURY

Záměry a doporučení směřující k plnění Úmluvy o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů (2005)

Obsah:

1. Úvodní slovo předsedy České komise pro UNESCO

2. Úvod

3. Zásady a doporučení všem stupňům veřejné správy v ČR

4. Záměry a doporučení směřující k plnění Úmluvy o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů

- 4.1 Ministerstvo kultury
  - 4.1.1 Obecné
  - 4.1.2 Mezinárodní spolupráce
  - 4.1.3 Profesionální umění
  - 4.1.4 Neformální umělecké vzdělávání a neprofesionální umění
  - 4.1.5 Film
  - 4.1.6 Mediální a filmová výchova
  - 4.1.7 Literatura a knihovny
  - 4.1.8 Ochrana movitého kulturního dědictví
  - 4.1.9 Ochrana nemateriálního kulturního dědictví
  - 4.1.10 Výzkum, vývoj, inovace
- 4.2 Ministerstvo zahraničních věcí
- 4.3 Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

5. Kontakty

1. Úvodní slovo předsedy České komise pro UNESCO

2. Úvod

Úmluva o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů (dále jen „Úmluva“), přijatá 33. zasedáním Generální konference UNESCO v roce 2005, která vstoupila pro Českou republiku v platnost v listopadu 2010, měla k 30. dubnu 2013 126 smluvních stran – států světa, a to včetně všech členských států Evropské unie s výjimkou Belgie. Evropská unie jako celek je také stranou této Úmluvy. Připojením se k Úmluvě o ochraně a podpoře rozmanitosti[1] kulturních projevů[2] získala Česká republika možnost zasahovat do přípravy mezinárodních prováděcích předpisů v dané oblasti.

Úmluva vznikla s cílem zachovat a podpořit kulturní rozmanitost v podmínkách globalizace, vytvářet podmínky, které kulturním projevům, včetně projevů uměleckých a výstupů tzv. kreativních průmyslů, umožní, aby se svobodně rozvíjely a působily na sebe navzájem a ve prospěch intenzivnější kulturní výměny. Cestou k tomu je nejen podpora vzniku uměleckých děl a výstupů kreativních průmyslů (dále jen „kulturní projevy“, nebude-li jinak uvedeno), ale i jejich šíření a distribuce.

Následující záměry a doporučení se opírají o velmi důležité ustanovení Úmluvy (čl. 1. písm. H, čl. 2. odst. 2., čl. 5. a čl. 6.), kterými je potvrzeno suverénní právo států přijímat své vlastní politiky v oblasti kultury a přijímat opatření na ochranu a podporu rozmanitosti kulturních projevů a na posílení mezinárodní spolupráce v tomto směru. Zároveň vycházejí z hlavních zásad této Úmluvy (čl. 2.), jako je respektování lidských práv a svobod, zásad stejné vážnosti kultur, zásada udržitelného rozvoje a zásada komplementarity ekonomických a kulturních aspektů rozvoje atd.

Předkládané Záměry a doporučení jsou výsledkem práce zástupců kulturních institucí, odborné veřejnosti a občanské společnosti. Tím je také mj. naplněn závazek článku 11 Úmluvy a to, že „Strany uznávají hlavní úlohu občanské společnosti při ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů. Strany povzbuzují občanskou společnost k aktivní účasti na svém snažení o dosažení cílů této Úmluvy“.

Tato doporučení nejsou konečným řešením toho, jak by měla být Úmluva naplňována a ani jimi být nemohou, neboť na změny ve světě i u nás, které se budou týkat kulturní rozmanitosti, bude třeba reagovat i v budoucnu. Zároveň však jsou určitou průběžnou zprávou, jak Česká republika pečuje o rozmanitost kulturních projevů v současnosti a představují v tomto směru spíše soustavné pokračování a rozvíjení různých politik státu. Tato doporučení a záměry rovněž ukazují, jak by se péče o kulturní rozmanitost mohla v budoucnosti dále rozvinout.

V programovém prohlášení Vlády ze 4. srpna 2010 se mj. uvádí: „Vláda bude usilovat o využití Úmluvy UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů k prosazování suverenity české kulturní politiky a obohacování kulturních příležitostí pro občany naší země.

[1] Kulturní rozmanitost se podle čl. 4 Úmluvy rozumí mnohočetnost forem, jejichž prostřednictvím kultury, skupin a společenství nalézají svá vyjádření. Tyto projevy se dále předávají uvnitř skupin, společenství nebo mezi nimi.

[2] „Kulturními projevy“ se podle čl. 4 Úmluvy rozumějí projevy, které jsou výsledkem tvořivosti jednotlivců, skupin nebo společností a které mají kulturní obsah. „Kulturním obsahem“ se rozumí symbolický význam, umělecká dimenze a kulturní hodnoty, které mají původ v kulturních identitách nebo jsou jejich výrazem.

Účast České republiky na mezinárodních smlouvách, dohodách a členství v mezivládních organizacích bude využívat také k prezentaci kulturního dědictví a péči o něj v zahraničí.“

Česká republika usiluje všemi možnými způsoby o podporu různých forem mezinárodní spolupráce, podnícení mezikulturního dialogu, podporu mezinárodní mobility umělců a výměny a pohyby uměleckých děl a kulturních projektů. Jedná se zejména o podporu dvou oblastí, a to projektů založených na spolupráci (výměny umělců a uměleckých děl, společné tvoření umělců z různých států, koprodukce, turné a festivaly…) a podpůrných projektů (síťování, získávání informací, sdílení know-how, vzdělávání, školící kurzy…)

Podpora kulturní rozmanitosti se jeví nutnou pro posílení demokratických hodnot a pro přispění k sociální a hospodářské soudržnosti. Kultura a kulturní aktéři jsou hnací silou rozvíjení hodnot, principů a norem a determinují tak nejen chování lidí, ale i sociální dynamiku. Jsou tedy považováni za účinné zprostředkovatele mezi sociálními, etnickými a ostatními skupinami při podpoře inkluzivních společností. Uznání kulturní rozmanitosti jako zásadního faktoru naší společnosti posiluje svobodu a kreativitu jednotlivce a otevírá nové perspektivy kulturní identity.

Úmluva byla zveřejněna ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 93/2010 Sb. m. s.

3. Zásady a doporučení všem stupňům veřejné správy v ČR

Cílem tohoto materiálu je i poskytnutí základu pro konzistentní postoj orgánů veřejné správy k realizaci zásad a cílů Úmluvy.

Důležitý je soudržný postoj veřejných kulturních subjektů na straně jedné a kulturních aktivit občanské společnosti na straně druhé včetně neziskového sektoru (NNO) a sektoru soukromého (podnikatelského). Této konzistence je ovšem obtížné dosáhnout jinak, než nastavením podmínek pro provádění Úmluvy, jinak řečeno – implementací zde předkládaných záměrů a doporučení.

Pro implementaci cílů Úmluvy je rovněž důležitá součinnost orgánů veřejné správy na nižších stupních. Právě jí a jim mají tyto zásady a doporučení sloužit jako vodítka při přípravě jejich vlastních koncepčních materiálů týkajících se otázek kulturní rozmanitosti v okruhu jejich působnosti. Výhodou bude, bude-li se tak dít v kooperaci s odbornou veřejností, nestátními subjekty, profesními organizacemi a dalšími subjekty, poskytujícími veřejné kulturní služby, jak to ostatně ukládá čl. 15 Úmluvy.

Pro účinnou implementaci Úmluvy je dále třeba zajistit její promítnutí do relevantních koncepčních materiálů jak Ministerstva kultury, tak i jiných ústředních orgánů státní správy, k čemuž nechť je využívané kromě standardních postupů, jakým je například připomínkové řízení, i těchto zásad a doporučení.

4. Záměry a doporučení směřující k plnění Úmluvy o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů

4.1 Ministerstvo kultury

4.1.1 OBECNÉ

Hlavními nástroji, které napomáhají ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů, jsou státní kulturní politika, další koncepční materiály vládní, rezortní věcně navazující na oblast kultury, ale také dokumenty vznikající na nižších úrovních veřejné správy. Dalším významným nástrojem jsou výběrová dotační řízení a poskytování stipendií na tvůrčí a studijní účely. K prosazování rozmanitosti kulturních projevů jsou určena také různá ocenění. Jak je již součástí samotné Úmluvy, do diskuzí a aktivit směřujících k rozvoji rozmanitosti kulturních projevů je potřeba podnítit zapojení občanské společnosti a také dobrovolníků.

Ministerstvo kultury bude pravidelně zpracovávat státní kulturní politiku a zároveň doporučí krajům a obcím, aby zpracovávaly své vlastní strategické dokumenty týkající se kultury.

Kulturní politika má vnímat kulturní rozmanitost jako společné dědictví, které je zdrojem vzdělanosti a kultivovanosti občanů. Tento význam je vyjádřen i v Listině základních práv a svobod. Již v preambuli Listina připomíná odpovědnost vůči budoucím generacím za osud veškerého života na Zemi. V čl. 17 pak zakládá právo občanů na informace, v čl. 25 práva národnostních a etnických menšin, v čl. 33 právo na vzdělání a v čl. 34 právo na přístup občanů ke kulturnímu bohatství. Základním a trvalým cílem každé budoucí kulturní politiky musí být to, že kulturní identita je stejně důležitým cílem jako rozvoj kteréhokoliv jiného segmentu ekonomického či sociálního života, počínaje rozvojem silniční a železniční sítě, záchranou bank či nákupem nových bojových letounů.

Státní kulturní politika se bude zaměřovat nejen na profesionální umění, ale bude klást též důraz na kulturní dědictví, kinematografii, informační služby a význam a potřeby neprofesionálního umění a tradičních lidových řemesel.

Ministerstvo kultury bude důsledně dbát na implementaci dalších důležitých závazných dokumentů souvisejících s Úmluvou o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů (např. Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví, Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu, Koncepce účinnější podpory umění, Koncepce rozvoje knihoven ČR, Koncepce podpory a rozvoje české kinematografie a filmového průmyslu, Koncepce památkové péče, Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví v České republice).

Ministerstvo kultury bude i nadále podporovat kulturní aktivity jako doplňkové složky preventivních projektů.

Ministerstvo kultury bude podporovat rozvoj spolupráce soukromého a veřejného sektoru při různých koprodukcích včetně koprodukcí festivalů, koncertů, výstav atd.

Vyšším územně samosprávným celkům se doporučuje, aby v rámci svých koncepčních dokumentů pamatovaly na přístup veřejnosti k pestré paletě projevů kultury.

Ministerstvo kultury bude iniciovat zapojení občanské společnosti do konzultací nad koncepcí politiky kulturní spolupráce.

V poradních orgánech ministra/ministryně kultury jako je např. Rada pro umění, Národní rada pro tradiční lidovou kulturu či Komise pro otázky galerií zřizovaných Ministerstvem kultury budou i nadále zastoupeni profesionálové z oblasti kultury. Tyto orgány budou ministrovi/ministryni radit ve všech otázkách spojených s kulturou.

Ministerstvo kultury bude dbát, aby při sestavování specializovaných komisí, rad, nadací a dalších orgánů podporujících nezávislou uměleckou tvorbu byla brána v úvahu rozmanitost forem kulturního projevu.

Ministerstvo kultury uvítá, pokud se dobrovolnická hnutí zaměří též na aktivity směřující ke zvýšení veřejného povědomí o kulturní rozmanitosti světa. V této oblasti MKČR doporučuje využít dokument Metodické doporučení MKČR pro dobrovolnictví v kultuře a umění.

Ministerstvo kultury uvítá pokračování spolupráce s neformální platformou sdružující různé subjekty aktivní v oblasti kultury a uvítá podněty z její strany k otázkám zpřístupnění a udržení rozmanitosti kulturních projevů.

Ministerstvo kultury bude i nadále podporovat a prosazovat myšlenku kofinancování, a to na horizontální i vertikální úrovni.

Ministerstvo kultury bude usilovat o začlenění cílů Úmluvy o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů do svých dotačních výběrových řízení. To samé se doporučuje také ostatním orgánům státní a veřejné správy. Ministerstvo kultury bude prostřednictvím svých výběrových dotačních řízení i nadále podporovat rozmanitost forem uměleckého projevu, a to také prostřednictvím podpory festivalů, přehlídek a činnosti národnostních menšin. Nebude opomíjet ani existenci menšinového tisku a médií. Ve svých dotačních výběrových řízeních zachová jako jedno z kritérií zpřístupnění umění pro děti a mládež a sociálně znevýhodněné skupiny.

Rozmanitost kulturních projevů bude i nadále podporována prostřednictvím finanční podpory kulturním projektům poskytované ze Státního fondu kultury. Tím je poskytována podpora vzniku, realizace a uvádění umělecky hodnotných děl, edičnímu počinu v oblasti neperiodických a periodických publikací, získávání, obnova a udržování kulturních památek a sbírkových předmětů, výstavní a přednáškové činnosti, propagace české kultury v zahraničí, pořádání kulturních festivalů, přehlídek a obdobných kulturních akcí, kulturních projektů sloužících k uchovávání a rozvíjení kultury národnostních menšin v České republice, vysoce hodnotných neprofesionálních uměleckých aktivit a ochrany, údržby a doplňování knihovního fondu.

Podpoře projevů kulturní rozmanitosti bude sloužit i nadále Program poskytování příspěvků na tvůrčí nebo studijní účely („stipendijní program“). Tento program poskytuje státní podporu zejména autorům nebo výkonným umělcům při tvorbě a vzniku autorských děl a uměleckých výkonů, ale také jiným odborným pracovníkům při umělecké a odborné tvorbě nebo při získávání zkušeností a podkladů pro další uměleckou, vědeckou a jinou odbornou činnost v oblasti kultury. Ministerstvo kultury bude i nadále počítat s podporou účasti umělců a odborníků na zahraničních vzdělávacích akcích a přihlížet při rozhodování o podpoře tuzemských vzdělávacích projektů k zahraniční účasti. Ministerstvo kultury bude usilovat o

to, aby byly výměny umělců a odborníků zakotveny i v bilaterálních dohodách o kulturní spolupráci s jinými státy.

Je potřeba zdokonalit systém informací o tvůrčích rezidenčních pobytech pro české umělce a odborníky v zahraničí a cílit na efektivnější využívání těchto informací. Totéž se doporučuje institucím veřejné správy na nižším stupni.

Ministerstvo kultury uvítá, pokud vznikne reprezentační orgán sdružující představitele občanské společnosti, kteří se aktivně zajímají o otázky umělecké tvorby a její prezentace.

Ministerstvo kultury bude nadále oceňovat výjimečné počiny v oblasti kultury (Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti divadla, Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti hudby, Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti výtvarného umění, Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti architektury, Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti kinematografie a audiovize, Cena Ministerstva kultury - cena hranému filmu zemí Visegrádu, Cena Ministerstva kultury za přínos k rozvoji české kultury, Státní cena za literaturu, Státní cena za překladatelské dílo, Nejkrásnější česká kniha, Knihovna roku, Cena Ministerstva kultury za památkovou péči, Cena Ministerstva kultury na Bienále grafického designu Brno, Národní soutěž muzeí – Gloria musaealis, Cena za nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace MPR a MPZ, Nositel tradice lidových řemesel, Ceny Ministerstva kultury v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit a tradiční lidové kultury, Ocenění Artis Bohemiae Amicis).

Ministerstvo kultury bude i nadále vyhodnocovat potřeby podpory kultury, přičemž bude mj. vycházet z kontroly efektivnosti příslušných projektů, ze statistických šetření a z výzkumných studií.

Ministerstvo kultury si je vědomo významu kulturních recenzí v denním tisku pro rozvoj kultury a výchovy veřejnosti. Ministerstvo kultury vyzývá orgány místní samosprávy, aby v případě že se podílejí na vydávání místních periodik, tato pravidelně podporovala.

Ministerstvo kultury bude podporovat vydávání periodik, která se věnují odborné reflexi umění.

Ministerstvo kultury bude i nadále motivovat své příspěvkové organizace k vytváření systému slev ze vstupného na kulturní akce a do kulturních objektů s přihlédnutím k potřebám publika. V současné době jsou nabízeny např. slevy pro seniory, osoby se zdravotním postižením, děti, žáky a studenty základních, středních a vysokých škol a středních učilišť, rodiny, abonenty.

Ministerstvo kultury bude usilovat o to, aby v rámci právních předpisů týkajících se práv duševního vlastnictví byla zajištěna rovnováha mezi oprávněnými zájmy autorů a dalších tvůrců včetně těch, kdo svými investicemi pomáhají výsledky tvorby šířit na straně jedné, a těch, kdo výsledky této tvorby užívají na straně druhé.

Česká republika bude postupovat koordinovaně s ostatními zeměmi EU pokud jde o oblast autorských práv a práv jim příbuzných, a to jak vnitrostátně, tak v rámci EU.

4.1.2 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Mezinárodní spolupráce je velmi významnou oblastí zaručující rozvoj rozmanitosti kulturních projevů, a to zejména prostřednictvím výměn umělců a dalších odborníků z oblasti kultury, rezidenčních pobytů, předávání a získávání zkušeností a know-how, různých forem koprodukční spolupráce atd. Významným nástrojem je bezesporu také poskytování pomoci rozvojovým zemím, a to v mnoha rozdílných odvětvích či oborech kultury. Všechny tyto formy naplňování mezinárodní spolupráce jsou zaštítěny celou řadou mezinárodních smluv, kulturních dohod či konkrétních programů spolupráce.

Ministerstvo kultury bude usilovat o provázanost zahraniční politiky České republiky a zahraniční kulturní politiky. Bude podporovat uzavírání Kulturních dohod a Programů spolupráce mimo jiné také s rozvojovými zeměmi. Ministerstvo kultury zapojí vybraný vzorek občanské společnosti do konzultací nad koncepcí zahraniční kulturní politiky. K zahraniční prezentaci české kultury bude Ministerstvo kultury využívat taktéž významných výročí.

Česká kultura, která je součástí obrazu České republiky, se musí zařadit mezi priority podporující českou kulturní tradici za hranicemi. Stát bude podporovat prezentaci a propagaci českého umění v zahraničí.

Ministerstvo kultury bude podporovat výměny umělců a dalších odborníků z oblasti kultury a rezidenční pobyty, stejně jako návštěvy zahraničních ateliérů našimi umělci a odborníky.

Ministerstvo kultury bude iniciovat vznik platformy ústředních orgánů státní správy zainteresovaných na zahraničních kulturních stycích. Této platformy bude mj. využívat k propagaci Dohody o usnadnění mezinárodního oběhu obrazových a zvukových materiálů vzdělávacího, vědeckého a kulturního charakteru; 101/1998 Sb., Dohody o dovozu vzdělávacích, vědeckých a kulturních materiálů; 102/1998 Sb. a Protokol k Dohodě o dovozu vzdělávacích, vědeckých a kulturních materiálů; 103/1998 Sb. i mezi pracovníky české zahraniční služby a zástupce soukromého sektoru působící v rozvojových zemích v rámci rozvojové spolupráce.

Ministerstvo kultury doporučí Ministerstvu zahraničních věcí a Ministerstvu průmyslu a obchodu, aby při jednáních v oblasti mezinárodního obchodu (WTO, OECD atd.) dbala zásad Úmluvy.

Česká republika bude dle svých možností přispívat do Mezinárodního fondu pro kulturní rozmanitost.

Česká republika se zúčastní pravidelných zasedání Konference smluvních stran Úmluvy jakožto vrcholného orgánu Úmluvy, který mimo jiné přijímá veškerá opatření, která považuje za nezbytné k podpoře cílů Úmluvy a schvaluje její operativní směrnici.

Ministerstvo kultury bude usilovat o to, aby pomoc rozvojovým zemím v oblasti kultury byla považována za součást rozvojové pomoci.

Ministerstvo kultury bude podporovat výměny a koprodukce s rozvojovými zeměmi. Ministerstvo kultury doporučuje totéž i krajům, městům a obcím.

Ministerstvo kultury bude prostřednictvím jím zřizovaných odborných organizací i nadále poskytovat expertní pomoc méně rozvinutým zemím pokud jde o jejich konkrétní projekty zaměřené na rozvoj kulturní infrastruktury, volnočasové aktivity a vzdělávání v oblasti umění.

Ministerstvo kultury zajistí, aby část prostředků na zahraniční kulturní vztahy směřovala též k šíření a propagaci kultury rozvojových zemí v České republice.

V rámci realizace závazků Úmluvy podpoří Ministerstvo kultury na základě svých možností ve zvláště významných a odůvodněných případech poskytnutí know-how vybraným rozvojovým zemím v oblasti péče o kulturní dědictví a současné kulturní produkce.

Ministerstvo kultury bude podporovat WIPO v naplňování jejich úkolů spočívajících v podpoře inovací a kreativity prostřednictvím vyváženého a efektivního systému práv duševního vlastnictví a v pomoci rozvojovým zemím takovéto systémy práv duševního vlastnictví vytvářet a využívat.

Ministerstvo kultury bude při jednáních zástupců ministerstva s představiteli rozvojových zemí tyto podporovat, aby ratifikovaly Úmluvu z roku 2005.

4.1.3 PROFESIONÁLNÍ UMĚNÍ

divadlo (činoherní, hudebně – dramatické divadlo, divadlo loutkové a alternativní), hudba (klasická, alternativní), tanec (tanec, pohybové divadlo, nonverbální divadlo), výtvarné umění (architektura, malířství, sochařství, fotografie, kresba, grafika, design, užité umění, videoart, akční umění, instalace)

Oblast profesionálního umění čítá řadu klíčových aktivit, které směřují k naplňování cílů Úmluvy. Jedná se především o vyhlašování výběrových dotačních řízení a studijních a tvůrčích stipendií. Za těmito se skrývá celá řada akcí a činností, kde se mísí různé kulturní pohledy, názory a projevy. Nejedná se pouze o festivaly, přehlídky, koncerty či výstavy, ale je zde obsaženo mnoho různých aktivit, které napomáhají pochopení cizích kultur a tím vlastně posílení té vlastní. Mluvíme zde o různých konferencích, seminářích, rezidencích zahraničních umělců u nás a vysílání českých umělců a kulturních odborníků do zahraničí apod. Důraz je kladen nejen na samotnou výměnu kulturních projevů, ale velký význam je také přikládán na výchovu a předávání nabitých zkušeností a kulturního přehledu s odkazem na multikulturní společnost dětem a mládeži.

Ministerstvo kultury bude i nadále vyhlašovat programy na podporu veřejně prospěšných neziskových projektů profesionálního umění jako např. festivaly, přehlídky, koncertní činnost, nové inscenační projekty, vytvoření a prezentace hudebního díla, výstavní projekty, celoroční činnost, tvůrčí dílny, odborné kurzy, rezidenční pobyty, soutěže, konference, semináře, odborné periodické i neperiodické publikace. Jedním z kritérií při posuzování projektů bude i přínos projektu z hlediska zachování a rozvíjení umělecké různorodosti.

Ministerstvo kultury bude pokračovat v podpoře rozvoje profesionálního divadelního a hudebního umění nekomerčního charakteru prostřednictvím „Programu státní podpory profesionálních divadel a profesionálních symfonických orchestrů a pěveckých sborů“. Jeho cílem je podporovat profesionální divadelní a koncertní tvorbu, která má celostátní význam,

podporovat novou tvorbu, mladé umělce, programy pro děti a mládež, dále posilovat prestiž české kultury v zahraničí a umožnit rovný přístup občanů ke kulturnímu bohatství.
Do posuzování a hodnocení projektů budou zapojeny osobnosti reprezentující rozmanitost forem uměleckého projevu.

Ministerstvo kultury bude i nadále dávat prostor široké veřejnosti, tak aby se se svými návrhy, náměty, doporučeními či připomínkami mohla aktivně zapojit do formulování podmínek, za kterých bude stát podporovat rozmanité kulturní aktivity profesionálního umění.

Ministerstvo kultury bude i nadále realizovat Pražské Quadriennale, mezinárodní výstavu scénografie a divadelního prostoru, které se od svého založení v roce 1967 stalo nejdůležitější událostí ve svém oboru na světě a které se zúčastní až 70 zemí ze všech pěti kontinentů.

K odstranění překážek mezinárodní mobility umělců a odborníků z kulturní oblasti ustaví Ministerstvo kultury meziresortní pracovní skupinu, jejímž úkolem bude analýza a návrh na zjednodušení tuzemských právních předpisů, s výjimkou předpisů týkajících se víz a pojištění, a vytvoření mezinárodně přístupné informační databáze předpisů upravujících mobilitu umělců a kulturních pracovníků.

Ministerstvo kultury bude usilovat, aby profesionální umění bylo dostupné všem sociálním skupinám. Zvýšenou pozornost bude věnovat především akcím určeným dětem a mládeži.

4.1.4 NEFORMÁLNÍ UMĚLECKÉ VZDĚLÁVÁNÍ A NEPROFESIONÁLNÍ UMĚNÍ

„*Tak jako v oblasti profesionálního umění, tak i v oblasti neprofesionálního umění je Úmluva naplňována mimo jiné prostřednictvím výběrových dotačních řízení a tím podporou kulturně společenských a tvůrčích aktivit, a to vzdělávání, výzkumu, ale i pořádáním rozmanitých kulturních akcí, jako jsou festivaly, přehlídky, workshopy, semináře atp. Velký zřetel je brán na mladou generaci, díky níž by měla být kulturní rozmanitost zachována také pro další generace. V ČR existuje jedinečný systém uměleckého vzdělávání. Vedle systému formálního uměleckého vzdělávání (v gesci MŠMT) má velkou tradici také neformální zájmové vzdělávání, jednak prostřednictvím uměleckých aktivit v různých uměleckých oborech všech skupin obyvatelstva, jednak prostřednictvím kurzů, workshopů apod. realizovaných jak školskými zařízeními, tak kulturními zařízeními a NNO.*

Ministerstvo kultury bude nadále neprofesionálnímu umění poskytovat přístup k veřejným prostředkům a prostřednictvím svých dotačních výběrových programů ke vzdělání na základě kritérií, které si samo stanoví, a to včetně projektů zájmového a neformálního vzdělávání.

Prostřednictvím inspirativních neformálních vzdělávacích přístupů a metod se děti a mládež rozvíjí v oblasti interkulturního vzdělávání, aktivního občanství, sociálního začleňování slabších skupin apod.

Prostřednictvím své odborné organizace NIPOS (Národní informační a poradenské středisko pro kulturu) bude neprofesionálnímu umění poskytovat odbornou pomoc. Orgánům veřejné správy na nižších úrovních se doporučuje podporovat neprofesionální umění podobným způsobem.

Ministerstvo kultury doporučuje orgánům veřejné správy na nižších úrovních, aby pokud možno zachovaly a rozvíjely místní kulturní instituce jako základ aktivního zapojení občanů, zejména dětí a mládeže do kulturních a kulturně vzdělávacích aktivit a udržovaly tak podnětné prostředí, jehož výhodou je, že působí na mladé lidi v místech jejich bydliště.

Ministerstvo kultury bude nadále podporovat hnutí všech dětských a mládežnických uměleckých oborů (např. divadlo, pěvecké sbory, filmová tvorba apod.), a to prostřednictvím výběrových dotačních řízení. Prostřednictvím své odborné organizace jim bude poskytovat odbornou pomoc při vzdělávání vedoucích těchto těles a souborů se zvláštním důrazem na kulturní rozmanitost včetně specializovaných dotačních výběrových řízení zaměřených na zahraniční prezentaci soubor (MK) a dále výběrového řízení na podporu vyslání jednotlivců a přijetí uměleckých těles na akcích v ČR (v gesci NIPOS).

Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy budou i nadále podporovat velké tradiční přehlídky dětí a mládeže, dokumentující kulturní rozmanitost (Mezinárodní výtvarná výstava v Lidicích, Wolkerův Prostějov, Dětská scéna, Mladá scéna apod.)

Ministerstvo kultury bude nadále podporovat pilotní a další projekty typu „Tanec do škol“, které umožní dětem a mládeži přístup k aktivní participaci na umění a kultuře také z hlediska kulturní rozmanitosti.“

4.1.5 FILM

Ani oblast kinematografie netvoří výjimku a cíle Úmluvy jsou naplňovány z významné části prostřednictvím výběrových dotačních řízení, přičemž významným faktorem jsou zde nové technologie. Mohlo by se zdát, že zrovna nové technologie mohou rozmanitost kulturních tradic utlačovat do pozadí. Nicméně v oblasti kinematografie jsou to právě nové technologie, díky nimž se rozmanitost kulturních projevů rozvíjí. Jedná se především o oblast digitalizace. Z veřejných zdrojů je také podporována řada kinematografických a audiovizuálních projektů, přičemž je kladen velký důraz na programovou rozmanitost a nekomerční žánr.

V zájmu zachování kulturní rozmanitosti filmové nabídky je nutné umožnit co největšímu počtu kin včetně regionálních a artových přístup k digitální technologii. Ministerstvo kultury bude pokračovat v podpoře technického rozvoje a modernizace kinematografie, zachování stávající sítě kin a digitalizace kin. Ministerstvo kultury v novém zákoně č. 496/2012 Sb., o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie a o změně některých zákonů (zákon o audiovozi) zajistilo legislativní prostředí pro realizaci digitalizace kin.

Ministerstvo kultury bude prostřednictvím Státního fondu ČR kinematografie i nadále pokračovat v realizaci strategie digitalizace.

Při poskytování dotací bude Ministerstvo kultury i nadále přihlížet k dodržování mezinárodního standardu kvality obrazu a zvuku a pestrosti programové nabídky daného kina. Orgánům samosprávy, pokud jsou zřizovateli kin, se doporučuje, aby přihlížely k pestrosti programové nabídky jimi zřizovaných kin.

Kina musejí mít i nadále svobodu v sestavování programové nabídky.

Ministerstvo kultury bude i nadále podporovat cíle politiky posilování kulturní a programové rozmanitosti prostřednictvím dotačních výběrových řízení. Podpora filmové produkce by se měla zaměřit také na filmové koprodukce a spolupráci se zahraničními filmovými profesionály. V tomto smyslu bude Státní fond kinematografie pokračovat v realizaci Programu podpory filmového průmyslu. Státní fond kinematografie bude při rozhodování o podpoře přihlížet k participaci českých profesionálů na zahraničních projektech.

V zájmu podpory kinematografie a ve prospěch zpřístupnění rozmanitosti filmové kultury bude Ministerstvo kultury prostřednictvím výběrových dotačních řízení i nadále podporovat posilování programové rozmanitosti, zejména podporou uvádění klasických děl světového filmového dědictví prostřednictvím výběrové podpory filmových festivalů.

Ministerstvo kultury bude i nadále podporovat nezisková kinematografická sdružení jako jsou např. Asociace filmových klubů. Cílem je přispívat na cykly umožňující promítat v celé zemi filmy objevené díky filmovým festivalům a podporovat je tak v zájmu efektivnějšího využívání dotací.

V zájmu zpřístupnění současné filmové produkce v její rozmanitosti bude Ministerstvo kultury v rámci svých dotačních výběrových řízení podporovat projekty ve prospěch uvádění hodnotných děl široké celosvětové provenience, zejména pokud jde o distribuci nekomerčních žánrů.

Ministerstvo kultury doporučuje orgánům samosprávy, pokud jsou zřizovateli kin, aby i nadále podporovaly snížené ceny vstupného ve vybraných časech a pro určité skupiny diváků.

Ministerstvo kultury bude i nadále podporovat digitalizaci filmového dědictví s cílem zpřístupnit ho prostřednictvím sítě kin divákům. Ministerstvo kultury bude i nadále podporovat Národní filmový archiv (dále jen „NFA“) jako základní článek ochrany zpřístupnění filmového dědictví v jeho rozmanitosti včetně fondu archivních dokumentárních filmů. Ministerstvo kultury považuje služby NFA při digitalizaci těchto filmů za součást realizace veřejného zájmu na znalosti filmového dědictví.

Ministerstvo kultury v zájmu zachování kritického postoje odborné i širší veřejnosti k jednotlivým filmovým dílům bude nadále podporovat specializovaná kritická periodika a rovněž akce kritiků a teoretiků. Podobnou podporu doporučuje i orgánům samosprávy na nižších stupních.

4.1.6 MEDIÁLNÍ A FILMOVÁ VÝCHOVA

I média a film přináší řadu příležitostí, jak rozvíjet vnímání rozličných kultur zejména u dětí a mládeže. Navíc je tato forma, zdá se, velmi nenásilná a nenáročná a právě u mladých lidí velice oblíbená. Prostřednictvím inspirativních neformálních vzdělávacích přístupů a metod se děti a mládež rozvíjí v oblasti interkulturního vzdělávání, aktivního občanství, sociálního začleňování slabších skupin apod.

Cílem filmové výchovy a vzdělávání je vybavit příjemce kinematografických děl znalostí filmového jazyka, umožnit žákům autentickou, osobní zkušenost s médiem filmu a technologií kinematografie, vytvořit základy pro hlubší porozumění jak filmovým dílům, tak

systému kinematografie. V tomto smyslu bude Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy podporovat semináře a workshopy, včetně posilování mediální a filmové gramotnosti veřejnosti).

Státní fond kinematografie bude i nadále podporovat filmy s tématikou kultur národnostních menšin a etnických skupin.

Ministerstvo kultury považuje i nadále za velmi důležité zákonné ustanovení ukládající veřejnoprávní televizi podporovat vznik původní audiovizuální tvorby. Uvítá též podporu tvorby mladých začínajících umělců, nových forem a jiných novátorských postupů audiovizuální produkce.

Rada Státního fondu kinematografie bude při rozhodování o podpoře i nadále věnovat pozornost menšinovým filmovým žánrům s tím, že kvalitní projekty přiměřeně možnostem Fondu podpoří.

V rámci rozvoje tvůrčích schopností občana, zejména nastupující generace, Ministerstvo kultury podporuje myšlenku zavedení vzdělávacího oboru Filmová a mediální výchova pro základní školy a gymnázia a uvítá, pokud se tento předmět zavede i na školách, kde dosud vyučován není.

Ministerstvo kultury je spolu s odbornou veřejností přesvědčeno o tom, že Rada Státního fondu kinematografie má být jako doposud složena z osobností s bohatými odbornými zkušenostmi z oblasti kinematografie.

Ministerstvo kultury považuje stávající systém podpory národnostního tisku za formu podpory kulturní rozmanitosti a bude ho i nadále podporovat přiměřeně možnostem státního rozpočtu.

Veřejnoprávní média jsou referenčním bodem pro všechny skupiny obyvatelstva a současně nezpochybnitelným garantem jimi poskytovaných služeb. Ministerstvo kultury zajistí v rámci své legislativní kompetence zohlednění těchto zájmů společnosti i do budoucna.

4.1.7 LITERATURA A KNIHOVNY

Literatura skýtá obrovský prostor pro rozvíjení rozmanitosti kulturních projevů. Jako i pro jiné druhy umění, jedním z nástrojů podpory ze strany státu i územně samosprávných celků jsou výběrová dotační řízení, která podporují pestrý okruh literárních aktivit. Jedná se o výměny a prezentace autorů a odborníků z oblasti knižní kultury i o překlady literatury, při kterých je kladen důraz také na rozvojové země. Podobně jako kinematografie i literatura využívá v současnosti rozvoje nových technologií a díky digitalizaci literárního fondu se snaží rozmanitost kulturních projevů zpřístupnit co největšímu počtu čtenářů. Knihy a četba vůbec představují důležitou součást vzdělávání dětí a mládeže, napomáhají rozvoji osobnosti a pomáhají usnadnit chápání rozličných kultur.

Ministerstvo kultury bude i nadále pokračovat v podpoře překladů kvalitní zahraniční beletrie do českého jazyka a zároveň současné české literatury do jazyků cizích. Hodlá brát speciální zřetel na překlady z rozvojových zemí.

Ministerstvo kultury bude i nadále pokračovat v podpoře osobní prezentace českých autorů, překladatelů a jejich děl v zahraničí včetně knižních veletrhů a zároveň má v úmyslu napomoci zefektivnit systém prezentace zahraničních autorů a překladatelů v České republice. Totéž se doporučuje orgánům veřejné správy na nižším stupni.

V zájmu podpory nakladatelského i tvůrčího sektoru bude Ministerstvo kultury nadále pokračovat ve výběrové podpoře účasti na mezinárodních knižních veletrzích a literárních festivalech.

Je nutné usilovat o zprostředkování písemného kulturního dědictví a zároveň se snažit o jeho co nejefektivnější předávání dalším generacím, a to jak na státní úrovni, tak také na úrovni orgánů nižšího stupně veřejné správy. Ministerstvo kultury bude i nadále prostřednictvím svých grantových programů usilovat o to, aby klenoty české literatury byly dostupné na knižním trhu včetně jejich kritických vydání. Knihovny budou za tímto účelem nadále podporovány, a to také s přihlédnutím k využití nových informačních technologií.

Ministerstvo kultury doporučuje orgánům veřejné správy přiměřeně svým rozpočtovým možnostem též podporovat zpřístupnění klasické české literatury v elektronické podobě. V závislosti na vývoji e-knih uváží Ministerstvo kultury případná opatření.

I nadále je potřeba v oblasti literatury využívat moderních informačních technologií pro její širší zpřístupnění, též prostřednictvím knihoven. K tomu je nutné navrhnout odpovídající využití právních nástrojů.

Všem orgánům veřejné správy se doporučuje pokračovat ve využívání knihoven k rozvíjení čtenářské gramotnosti obyvatel.

I nadále je nutné podporovat zpřístupňování literárních děl pro zrakově postižené, a to prostřednictvím tradičních, ale i moderních informačních technologií.

Ministerstvo kultury bude i nadále pokračovat ve výběrové podpoře literárních periodik v klasické i elektronické podobě. To se doporučuje také ostatním orgánům veřejné správy na nižších stupních.

Ministerstvo kultury bude i nadále podporovat internetový Portál české literatury, který poskytuje relevantní informace z celého spektra současného literárního dění v ČR a slouží i jako informační zdroj pro zahraniční bohemisty, autory i nakladatele.

Ministerstvo kultury bude nadále pokračovat ve výběrové podpoře projektů posilujících čtenářskou gramotnost zejména se zaměřením na děti a mládež jako hlavní cílovou skupinu. K tomu bude systematicky využívat zejména spolupráce škol a knihoven.

Jako součást podpůrných opatření bude nadále zajišťovat a posílí projekt Česká knihovna, který zlepšuje dostupnost současné české literatury a uměleckých překladů v knihovnách a zároveň tím podporuje nakladatele.

Ministerstvo kultury bude nadále podporovat šíření informací v jazycích národnostních menšin žijících na území ČR tím, že bude podporovat místně příslušné knihovny nákupem knih v jazycích příslušníků národnostních menšin.

Orgánům veřejné správy na nižší úrovni se doporučuje, aby podporovaly autorská čtení se spisovateli ve školách, místních vzdělávacích zařízeních a knihovnách. Ministerstvo kultury si tuto úlohu ponechává pro celostátně významné akce v rámci svých výběrových dotačních řízení.

Ministerstvo kultury bude nadále výběrově podporovat vydávání literatury pro děti a mládež, u níž je zajištěn souběh literární a estetické kvality.

V zájmu podpory typografické a výtvarné knižní kultury bude Ministerstvo kultury i nadále pokračovat v organizaci tradiční soutěže Nejkrásnější české knihy roku, kterou chápe jako integrální součást soutěže Nejkrásnější knihy světa.

Kraje se vyzývají, aby pokračovaly v kontinuální podpoře systému tzv. regionálních funkcí knihoven, jehož podstatou je zajistit kvalitní literaturu pro veřejné neprofesionální knihovny.

Ministerstvo kultury bude nadále prostřednictvím výběrových dotačních řízení podporovat veřejnou prezentaci literárních děl a poezie, a to profesionální i neprofesionální formou přehlídek, soutěží a festivalů; v případě neprofesionálních tvůrců a interpretů jim prostřednictvím své odborné organizace (Národní informační a poradenské středisko pro kulturu) poskytne i odbornou pomoc. Za tuto odbornou pomoc považuje Ministerstvo kultury i podporu dílen tvůrčího psaní. Ministerstvo kultury doporučuje také orgánům veřejné správy na nižších stupních, aby v zájmu rozvoje osobnosti podporovaly totéž.

4.1.8 OCHRANA MOVITÉHO KULTURNÍHO DĚDICTVÍ, PAMÁTKOVÁ PÉČE

Sbírky movitého kulturní dědictví, které vypovídají o historii daného území (ať už vymezeného společensky či teritoriálně), odrážejí samy o sobě kulturní rozmanitost. Je nezpochybnitelné, že movité kulturní dědictví je potřeba chránit a zachovávat pro další generace. I na to pamatují výběrová dotační řízení. Kromě ochrany a zachovávání kulturního bohatství je podporována široká oblast vzdělávacích aktivit a šíření informací o sbírkách muzeí a galerií a o movitém kulturním dědictví pro odbornou i laickou veřejnost.

Movité kulturní dědictví je spolu s přírodním a krajinným rázem a nemovitým kulturním dědictvím hodnotou, která v mnohém příznivě ovlivňuje život společnosti. Nejrozsáhlejší veřejně přístupná část movitého kulturního dědictví je uložena v muzeích a galeriích. Muzejnictví je oborem, který se podílí na shromažďování uchovávání a ochraně značné části movitého kulturního dědictví „in fondo" a na vytváření obrazu přírody a dějin společnosti od počátku známé historie lidské civilizace ve středoevropském prostoru. Tento obraz je sám o sobě ukázkou rozmanitosti kulturního dědictví na území České republiky. Muzea poskytují občanům veřejné služby, jimiž jsou zejména výstavy a programy čerpající z muzejních sbírek, určené pro návštěvníky muzeí. Prostřednictvím publikací, práce s veřejností, zpřístupňování sbírek badatelům a dalšími formami poskytování poznatků získaných studiem sbírek, které se pak stávají součástí učebnic, literatury, dokumentárních i hraných filmů, informací na elektronických médiích atp., přispívají nepřímo ale velmi významně, ke zprostředkování obrazu přírody a dějin společnosti i pro nejširší veřejnost, včetně té její části, která muzea pravidelně navštěvuje.

V rámci zachování a rozvíjení kulturní rozmanitosti bude Ministerstvo kultury:

- zajišťovat účinnou preventivní ochranu movitého kulturního dědictví před následky mimořádných situací, před nepříznivými vlivy prostředí a před krádežemi, vloupáními a požáry a zajišťovat zmírňování následků nelegálně vyvážených kulturních statků;

- soustavně zvyšovat úroveň odborné správy sbírek muzejní povahy;

- zvyšovat kvalitu a dostupnost informací o sbírkách muzeí a galerií a o movitém kulturním dědictví pro odbornou i laickou veřejnost.

- podporovat akviziční činnost muzeí a galerií

V oblasti památkové péče bude Ministerstvo kultury

- napomáhat vlastníkům kulturních památek v péči o ně, zejména poskytováním finanční podpory při jejich obnově;

- podporovat zpřístupňování kulturních památek laické i odborné veřejnosti

4.1.9 OCHRANA NEMATERIÁLNÍHO KULTURNÍHO DĚDICTVÍ

Jedním ze základních rysů kulturní rozmanitosti je její navázání na společenství, která ji produkují. Ať už se jedná o národy, etnické skupiny nebo místní společenství, přirozené kulturní projevy předávané z generace na generaci jsou jedním ze základních charakterových znaků dané skupiny lidí, poskytují jí pocit sounáležitosti, tvoří její identitu a posilují a udržují sociální kohezi ve společnosti. Kulturní identita odlišuje příslušníky jednoho národa od příslušníků národa jiného.

Nemateriální kulturní dědictví v sobě obsahuje znalosti, dovednosti a prvky neprofesionálního umění, které vznikaly po staletí a jejich současný stav je výsledkem vkladu desítek generací a vlivu událostí politického, sociálního i ekonomického vývoje naší země. Jedná se o jedinečný soubor hodnot, jenž vymezuje naši zemi ve vztahu k ostatním zemím v Evropě i ve světě, je tedy nesmírně důležité mít na paměti také ochranu této části kulturních projevů.

Ministerstvo kultury bude i nadále aktualizovat a dohlížet na naplňování Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v ČR, přičemž zvláštní důraz bude kladen na následující oblasti:
- ústní tradice a vyjádření;
- interpretační umění;
- společenské zvyklosti, obřady a slavnostní události;
- vědomosti a zkušenosti týkající se přírody a vesmíru;
- dovednosti spojené s tradičními řemesly.

Bude dbáno na ochranu rozmanitosti projevů tradiční lidové kultury, jako jednoho ze zdrojů kulturní identity obyvatel České republiky, přičemž bude zdůrazňován vzájemný respekt ve vztahu k národnostním menšinám a jejich nemateriálním kulturním projevům.

Ministerstvo kultury bude podporovat identifikaci, dokumentaci a výzkum jevů tradiční lidové kultury formou dotačních a grantových řízení, bude se zasazovat o jejich zveřejnění a popularizaci výsledků výzkumů. Za tím účelem zřizuje Národní ústav lidové kultury.

Je třeba zvýšit povědomí obyvatel České republiky o významu nemateriálního kulturního dědictví a o dostupných formách jeho ochrany. Tímto úkolem jsou pověřeny Národní ústav lidové kultury, regionální odborná pracoviště pro péči o tradiční lidovou kulturu v krajích a další kulturní instituce. Kraje a místní samosprávy se vyzývají, aby všemi možnými způsoby podporovaly snahy místních společenství uchovávat a rozvíjet projevy nemateriálního kulturního dědictví na svém území.

Národní rada pro tradiční lidovou kulturu jako poradní orgán ministra/ministryně kultury se bude nadále zasazovat o efektivní naplňování Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu, navrhovat koncepční, organizační a legislativní opatření v oblasti tradiční lidové kultury a připravovat doporučení pro ministra/ministryni kultury.

Ministerstvo kultury v součinnosti s Národním ústavem lidové kultury vede Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky. Ministerstvo kultury, jiné ústřední orgány státní správy, Národní ústav lidové kultury a další příspěvkové organizace Ministerstva kultury, územně samosprávné celky (obce, kraje), regionální pracoviště pověřená krajskými úřady péčí o tradiční lidovou kulturu v krajích, vědecko-výzkumné instituce, vysoké školy a občanská sdružení prostřednictvím regionálních pracovišť mohou předkládat nominace do tohoto seznamu a přispět tak k inventarizaci projevů nemateriálního kulturního dědictví v naší zemi. Důležité je rovněž zřizování a cílené budování krajských seznamů jako regionálních předstupňů Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky.

Dalším nástrojem pro uchování a prezentaci nemateriálního kulturního dědictví je udělování ocenění „Nositel tradice lidových řemesel“ pro vynikající lidové výrobce. Cílem tohoto ocenění je zachovat tradiční řemesla, kterým hrozí zánik, zdokumentovat jejich postupy a předávat tyto dovednosti dalším následovníkům.

4.1.10 VÝZKUM, VÝVOJ, INOVACE

Pojmy výzkum, vývoj, inovace zaručují určitou míru rozvoje, ať už se jedná o oblast přírodních, společenských či zcela jiných oblastí. Věda je tu pro to, aby byla užitečná pokud možno celému lidstvu. Nepochybně přispívá k tomu, aby každému umožnila hlubší porozumění přírodě i společnosti. Na druhé straně však různorodá společnost bezpochyby ovlivňuje, jakým směrem se bude věda ubírat.

Ministerstvo kultury bude nadále podporovat výzkum, vývoj a inovace prostřednictvím projektů Programu NAKI, který má pomocí aplikovaného výzkumu a vývoje přispět k zachování a rozvíjení národní integrity a národních specifik v kontextu evropské a světové kultury ve 21. století.

4.2 Ministerstvo zahraničních věcí

Do zahraniční rozvojové spolupráce se zásady zakotvené v Úmluvě promítají obecně jak v návaznosti na plnění Rozvojových cílů tisíciletí (mj. v kontextu rovnosti pohlaví a vzdělávání), tak v rámci obecných principů ZRS ČR i ZRS EU (zejména důraz na lidská práva a rozvoj občanské společnosti, dále zásady solidarity a spolupráce, udržitelnosti a „vlastnictví" rozvoje cílovou zemí).

Konkrétní příspěvek ZRS spočívá a nadále se může prohlubovat v následujících směrech:

- zaměření ZRS na konkrétní místní komunity a v jejich rámci též na vzdělávání (včetně reflexe vlastní kultury, příp. vypořádání se s vlastní minulostí), začleňování, ochranu vlastního kulturního a přírodního dědictví a jeho napojování na udržitelné zdroje obživy i na využívání moderních technologií
- podpora mobility v rámci rozvojových stipendií /ČR poskytuje každoročně 2 rozvojová stipendia prostřednictvím UNESCO – při přípravě nové strategie rozvojových stipendií se zvažuje posílení této kvóty)
- podpora fair-trade/ových a dalších nevládních iniciativ při zvyšování povědomí i konkrétní kulturní výměny s rozvojovými zeměmi

Příklady konkrétních rozvojových projektů s aspektem ochrany a podpory kulturní rozmanitosti:

- Bosna a Hercegovina: podpora budování národní databáze novodobých dějin s cílem vyrovnání se s nedávnou minulostí a mezietnického usmíření
- Mongolsko: záchrana koně Převalského včetně zajištění udržitelných zdrojů obživy v příslušném národním parku (umělecká řemesla aj.)
- Kambodža: obnova komunitního centra – chrámu a posilování místní komunity v regionu Angor
- Česká republika: zvyšování veřejného povědomí a dobré praxe při šíření výrobků s certifikací Fair Trade

4.3 Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR zpracovalo materiál *Strategie celoživotního učení České republiky* (schválen vládou ČR usnesením č. 761 ze dne 11.7.2007) . Strategie by se měla stát jedním z rozhodujících strategických dokumentů České republiky v oblasti rozvoje lidských zdrojů a současně by měla být úzce propojena s prioritami Národního programu reforem i s implementací strukturálních fondů v ČR v nadcházejícím programovacím období. MŠMT vítá snahu sjednocovat praxi České republiky, územních samosprávných celků a veřejných institucí při naplňování zásad deklarovaných Úmluvou. Za hlavní přínos tohoto snažení v oblasti vzdělávání přitom MŠMT považuje především zvýšení informovanosti jednotlivých subjektů o existujících politikách a nástrojích podpory dialogu kultur.

Úmluva podstatnou měrou spočívá na deklaratorních ustanoveních nebo na velmi volně formulovaných závazcích smluvních stran. Závazky s finančním obsahem nebo závazky k přijetí určitých vnitrostátních právních nebo administrativních opatření se týkají především přístupu „kulturních průmyslů" rozvojových zemí na trhy rozvinutých zemí (čl. 14) a

hospodaření s prostředky Mezinárodního fondu pro kulturní rozmanitost (čl. 18), a tedy nemají přímý vztah k působnosti MŠMT.

Základní předpoklady pro vzdělávání k respektu a poznávání kulturní rozmanitosti jsou již v České republice stabilní, a to nejen ve vyjádření zásad a cílů vzdělávání (§ 2 odst. 1 písm. a), § 2 odst. 1 písm. c) a § 2 odst. 2 písm. f) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů), ale také díky dostupnosti a finančnímu zajištění vzdělávacích institucí.

V oblasti vzdělávání je proto na prvním místě promítnutí zásad dle Úmluvy do aplikace již zavedených politik a nástrojů:

4.3.1 Nástroje rozvoje vzdělávací soustavy

MŠMT v souladu s § 9 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, každé 4 roky vydává dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky

V tomto základním koncepčním dokumentu MŠMT analyzuje potřeby vzdělávací soustavy, plánuje její další rozvoj na základě demografického vývoje, potřeb trhu práce, ale i dalších činitelů daných aktuální společenskou poptávkou. Význam dlouhodobého záměru se projevuje například při regulaci vzdělávací nabídky v podobě vzniku nebo změn kapacit jednotlivých druhů škol. Lze tak účinně ovlivňovat například dostupnost základního uměleckého vzdělávání a středního a vyššího odborného vzdělávání v uměleckých oborech.

Jak vyplývá například z dokumentu Komise SRN pro UNESCO (str. 27n.), je právě dostupnost a finanční zajištění činnosti institucí poskytujících umělecké vzdělávání považována za základní předpoklad všeobecné osvěty v oblasti podpory a zachování kulturní rozmanitosti. Tím se také MŠMT řídí při tvorbě dlouhodobých záměrů a jejich uvádění do praxe. Dlouhodobé záměry jsou každé 4 roky vydávány také na krajské úrovni, kde je zpracovávají jednotlivé krajské úřady v přenesené působnosti. Také na této úrovni se doporučuje přihlížet k závazkům České republiky vyplývajícím z Úmluvy.

4.3.2 Obsah vzdělávání

4.3.2.1 Vzdělávací programy

Obsah vzdělávání v jednotlivých druzích škol se řídí vzdělávacími programy. Zvláštní význam mají rámcové vzdělávací programy (§ 4 zákona č. 561/2004 Sb.), které MŠMT vydává pro předškolní, základním, střední, základní umělecké a jazykové vzdělávání.

Vzdělávací systém České republiky podporuje respekt k mnohosti kultur již na úrovni předškolního vzdělávání. Děti v mateřských školách jsou v souladu s rámcovým vzdělávacím programem přiměřeně svému věku vedeny k získávání sociálně – kulturních dovedností, jsou uváděny do světa kultury, vytvářejí si povědomí o existenci ostatních kultur a národností a poznávají rozmanitost kultur.

Obdobně je výchova k respektu a aktivnímu poznávání rozmanitých kultur začleněna do základního vzdělávání, zejména ve vzdělávacích oblastech „Člověk a jeho svět“ a „Člověk a společnost“.

Ve středním vzdělávání (a vyšším odborném vzdělávání) je míra pozornosti věnované otázce rozmanitosti kultur odvislá od zaměření konkrétního oboru vzdělání, přičemž zvláštní význam mají obory vzdělání humanitního zaměření, umělecké obory a vzdělávání v konzervatoři.

K naplňování Úmluvy lze přispět při samotné tvorbě rámcových vzdělávacích programů, resp. jejich pravidelné revizi tím, že bude hodnocena míra účinnosti podpory multikulturní výchovy v daném druhu vzdělávání. Dále lze zásady Úmluvy prosazovat i při tvorbě vzdělávacích dokumentů na úrovni školy. Školní vzdělávací programy (§ 5 zákona č. 561/2004 Sb.) vycházejí z rámcových vzdělávacích programů a MŠMT a jím zřízený Národní ústav pro vzdělávání poskytuje školám při tvorbě metodickou pomoc, která může v případě potřeby zohledňovat i tvorbu průřezových témat zasahujících do oblasti poznávání rozmanitosti kultur. Tyto aktivity budou uskutečňovány dle aktuální potřeby.

4.3.2.2 Učebnice

Obsah vzdělávání je určován rovněž konkrétním obsahem učebnic a učebních materiálů. Podporovat úctu k rozmanitosti kultur a aktivní přístup k zachování kulturní rozmanitosti lze v řadě vzdělávacích oblastí (zeměpis, literatura, občanská výchova atd.). Učebnice používané k výuce v daných oblastech jsou zpravidla podrobovány odbornému posouzení a schvalovacímu řízení v působnosti MŠMT, žádá-li vydavatel učebnice o udělení tzv. schvalovací doložky (§ 27 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.). MŠMT proto bude cíle Úmluvy přiměřeným způsobem respektovat také v agendě udělování schvalovacích doložek. Rovněž školám (učitelům) lze doporučit, aby při volbě učebnice, z které budou vycházet v příslušných vzdělávacích oblastech, posoudili, zda učebnice objektivním a vyváženým způsobem zprostředkovává poznatky o různých kulturách a jejich setkávání.

4.3.2.3 Příprava pedagogických pracovníků

Vedle vzdělávání budoucích učitelů ve studijních programech vysokých škol je významným nástrojem podpory odborných kvalit učitelů další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP). Instituce DVPP poskytují bohatou nabídku vzdělávacích programů. Podstatnou část programů akredituje MŠMT v souladu s § 27 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a může tak (s pomocí akreditační komise) působit na strukturu nabídky DVPP. Rozhodující je však role ředitelů škol, kterým zákon č. 563/2004 Sb. v § 24 odst. 3 ukládá vytvářet plán dalšího vzdělávání. Poptávka po programech dalšího vzdělávání tudíž vychází od ředitelů škol, kterým lze doporučit, aby dle zaměření školy a konkrétní situace věnovali pozornost také programům, které podporují profesní zdatnost pedagogů v oblasti dle Úmluvy.

4.3.2.4 Informační zdroje

MŠMT podporuje také dostupnost informačních zdrojů k otázce kulturní rozmanitosti a dialogu kultur. K tomu slouží například Pedagogická knihovna J. A. Komenského. Seznam publikací ve fondu NPKK k tématu multikulturní výchovy je k dispozici na adrese http://www.msmt.cz/socialni-programy/aktualizovany-seznam-publikaci-clanku-a-bibliografii-ktere. MŠMT předpokládá, že také text Úmluvy a výsledné znění zásad připravovaných Ministerstvem kultury bude veřejně dostupné na internetu, a případně může na tyto dokumenty také odkázat ze svých webových stránek nebo stránek podřízených organizací.

4.3.2.5 Dotační nástroje

MŠMT podporuje multikulturní výchovu také dotačními nástroji. Pravidelně je vyhlašován dotační program na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy. Lze také doporučit, aby byla věnována pozornost tématům Úmluvy v novém programovacím období evropských fondů.

4.3.2.6 Ostatní nástroje

K výchově k respektu a poznávání rozmanitosti kultur mohou přispívat i další nástroje upravené zákonem č. 561/2004 Sb. Jedná se například o zájmové vzdělávání a soutěže v zájmovém vzdělávání (§ 111). Usnadnění dialogu kultur přispívá i včasná pomoc dětem cizinců k začlenění do základního vzdělávání. K tomuto účelu bude právě projednávanou novelou zákona č. 561/2004 Sb. rozšířena příprava dětí cizinců k začlenění do základního vzdělávání podle § 20 odst. 5 písm. a) zákona č. 561/2004 Sb. také na cizince ze třetích zemí.

5. Kontakty

Ministerstvo kultury
Oddělení umění
Maltézské náměstí 1
118 11 Praha 1

Tel.: 257 085 202
Fax: 257 085 209